

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Будь-яка діяльність людини чи суб'єкта господарювання безпосередньо пов'язана з непередбачуваними подіями, що можуть виникати в процесі їх діяльності та призводити до збитків. Крім цього, вони мають постійно робити вибір в процесі вироблення та прийняття управлінських рішень за умов неповної інформації, що також може призводити до збитків або недоотриманих вигід. Усе це можна охарактеризувати одним словом «ризик». Отже, ризик є невід'ємною складовою як життя людей, так і діяльності суб'єктів господарювання, що доводить необхідність запровадження управління ризиками в багатьох сферах.

З огляду на вищевикладене, зазначимо, що одним із найбільш актуальних завдань сьогодення є управління ризиками в підприємницькій діяльності, оскільки наразі державна політика спрямована на підвищення конкурентоспроможності підприємств при входженні на світові ринки та інтенсифікації євроінтеграційного процесу.

Серед усіх суб'єктів ризику окремо можна виділити страхові компанії. Це унікальні інститути, які реалізують свою діяльність у ризиковому середовищі та погоджуються додатково акумулювати ризики інших суб'єктів господарювання. Для страховиків питання управління ризиками надзвичайно важливе, адже від цього залежить не тільки їх «виживання», але й «виживання» тих суб'єктів, які передали їм свої ризики. Система управління ризиками страхових компаній повинна бути комплексною і включати підходи до управління різними ризиками. Від того, наскільки така система буде обґрунтованою та системною, залежить уся подальша діяльність страхових компаній.

Зазначимо, що спочатку економічний ризик пов'язували лише з однією складовою – невизначеністю, ймовірністю, загрозою, втратами тощо. У міру того, як накопичувалися нові знання та розвивалася економіка, почали з'являтися визначення економічного ризику, які містять кілька складових.

Питанням визначення сутності економічного ризику займалися такі зарубіжні дослідники як А. Віллет, Д. Пфедфер, В. Гельман, Д. Террі, Е. Нікбахт, П. Бернстайн та ін. Питанням визначення сутності економічних ризиків приділяли увагу багато українських науковців, зокрема В. Васюренко, В. Вітлінський, М. Клапків. Дослідженню ризиків у сфері страхування присвячені праці таких вітчизняних учених як К. Г. Воблого, О. О. Гаманкової, С. С. Осадця, Р. В. Пікуса, Т. В. Рогової, Н. В. Ткаченко та зарубіжних – Д. Бланда, Т. Мака, А. Манеса, К. Є. Турбіної, Т. А. Федорової, Г. В. Чернової, В. В. Шахова та інших.

На сучасному етапі вітчизняні та зарубіжні дослідники пропонують комплексне визначення економічного ризику. На нашу думку, найбільш повне та актуальне його визначення наведено у роботі Л.М. Радзіховської та О.В. Івашук, а саме: «економічний ризик – об'єктивно-суб'єктивна категорія в діяльності суб'єктів господарювання, причиною якої є невизначеність, пов'язана з випадковим характером економічних процесів, недостатністю та неточністю інформації про них, впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, яка обчислюється на підставі оцінки ймовірності негативного (втрати) чи позитивного відхилення від очікуваних значень у ситуаціях суб'єктивного вибору оптимального рішення з певної кількості альтернативних» [1, с. 7].

Страхові організації на відміну від будь-яких інших підприємницьких структур мають справу з великою кількістю ризиків [2, с. 91]. Вони, являючись суб'єктами господарювання, працюють у ризиковому середовищі, тобто їм притаманні дві групи ризиків: ризики внутрішнього середовища та зовнішнього середовища. Проте, на відміну від інших компаній, страховики свідомо йдуть на те, щоб взяти на свою відповідальність ще одну групу ризиків – ризики інших суб'єктів господарювання та населення, тобто свідомо акумулюють ще одну велику групу так званих «чужих» ризиків. Сукупність ризиків, прийнятих на страхування, (страхових ризиків) характеризується таким поняттям, як страховий портфель, структура якого, в кінцевому підсумку, визначає подальшу долю існування страхової компанії.

Управління ризиками страховика (або ризик-менеджмент) – це цілеспрямована діяльність компанії щодо ідентифікації, оцінювання та контролю за ризиками, які можуть завдати небезпеки ресурсам страхової компанії або її здатності виконувати страхові зобов'язання та приносити прибуток [3, с. 49–51].

Методами управління ризиками страхової компанії є система прийомів у сфері управління фінансовими ризиками страховика, використання яких дозволяє передбачити настання ризикових подій у процесі діяльності страхової компанії та визначити різні способи їх уникнення, мінімізації та передачі, а також вжити заходів щодо зниження наслідків настання таких подій для страховика. Основними методами ризик-менеджменту у страхуванні є оцінка, уникнення, зниження, прийняття та передача ризику. Кожен метод передбачає використання певного набору інструментів, за допомогою яких здійснюється безпосередній вплив на діяльність страховика.

Для покращення діяльності страхових компаній та укріплення позицій на страховому ринку України необхідно проводити виважену політику щодо багатьох аспектів діяльності страхової компанії. Так, топ-менеджмент страхових компаній повинен досліджувати причини й наслідки негативних явищ в економіці, формуючи при цьому коротко- та довгострокові стратегії антикризових заходів. На ранніх стадіях дестабілізації страхового й інших ринків фінансових послуг, розроблений комплекс заходів дасть змогу страховій компанії вийти з кризи в прискореному режимі та з мінімальними втратами.

Управління ризиками страхової компанії не може відбуватися ізольовано від інших бізнес-процесів компанії. Тому напрями удосконалення управління ризиками в страховій компанії тісно пов'язані з формуванням страхового портфеля, коли ризики є невід'ємною складовою.

Управління страховим портфелем лежить на перетині двох вагомих складових загального управління страховою компанією. З одного боку, управління страховим портфелем належить до сфери фінансового управління страхової компанії (в т.ч. управління ризиками), з іншого боку, до сфери управління маркетингом. Саме ця залежність робить достатньо складним процес управління страховим портфелем і прийняття рішень у даному процесі.

Як система економічного управління страховий портфель являє собою ряд рішень щодо розвитку тих чи інших видів страхування в компанії. На нашу думку, основою при цьому є підхід до оптимального поєднання ризику й доходності. Найбільш ризикові види страхування, наприклад, страхування авіаційних ризиків, забезпечують компанії високий рівень прибутку, оскільки тарифи за такими видами страхування є найвищими. З іншого боку, реалізація страхових випадків за цими видами страхування забезпечить і найбільший рівень збитку компанії. Масові види страхування з порівняно невеликими страховими тарифами забезпечують компанії менший дохід, але й ситуація з реалізацією катастрофічного ризику майже не виникає. Отже, завданням менеджменту страхової компанії є формування такого страхового портфеля, який би забезпечив їй нормальний (ринковий) рівень доходності за помірною ризику.

У теоретичних працях вітчизняних і закордонних учених доведено, що збалансований страховий портфель є чи не найважливішим чинником забезпечення фінансової надійності страхових компаній. Особливо роль управління страховим портфелем у системі економічної безпеки страхових компаній зростає під час фінансових криз й економічних потрясінь.

На сьогодні структура страхових портфелів вітчизняних страховиків майже не регулюється державними органами нагляду за страховою діяльністю, що є одним із головних недоліків системи державного регулювання. Незбалансовані страхові портфелі, у яких превалює високоризикове автотранспортне або медичне страхування, здатні призвести до краху страхових організацій, якщо зменшаться темпи надходження страхових премій (що є цілком можливим в умовах фінансової й економічної кризи).

Управління маркетингом передбачає формування стратегічних і тактичних завдань. До стратегічних цілей управління страховим портфелем віднесемо: 1) установалення довгострокових маркетингових цілей; 2) розробка бюджетів фінансування маркетингових цілей; 3) розробка політики перестраховування. До тактичних цілей управління страховим портфелем віднесемо: 1) забезпечення безперервності надходжень страхових премій; 2) забезпечення безперервності здійснення страхових виплат; 3) оперативний моніторинг.

В галузі інформаційних технологій слід орієнтуватися на зручність, надійність, економію часу та оперативне вирішення проблем. Таким, на нашу думку, може стати створення чат-бота на сайті страхової компанії для проведення консультацій постійних клієнтів і потенційних покупців, або ж запровадження мобільного додатку з персональним кабінетом для кожного клієнта, де б чітко відображалася його історія страхування, новини та акції, а також онлайн-нагадування про закінчення дії страхового договору.

Слід також виокремити необхідність підвищення рівня довіри до страхових компаній та страхової культури в цілому. Необхідно зробити акцент не лише на інтенсивності роз'яснювальних робіт, але й на їх безпосередній якості, оскільки якість продукту та якість підготовки консультантів нерозривно пов'язані між собою і доповнюють один одного.

Список використаних джерел

1. Радзіховська Л. М. Сутність поняття «економічний ризик»: ретроспектива та сучасність / Л.М. Радзіховська, О.В. Івашук // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 7-8(1). – С. 4–7. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2015_7-8%281%29_2.

2. Баранов А.Л. Страхові організації в системі управління ризиками / А.Л.Баранов // «Фінансовий механізм вирішення глобальних проблем: попередження економічних криз»: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 вересня 2012 р.). – Ч. 2. – Дніпропетровськ : Біла К.О., 2012. – С. 90–91.

3. Баранов А.Л. Управління ризиками страхової компанії / А.Л. Баранов, О.В. Баранова // «Грудневі читання – 2013»: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (12 грудня 2013 р.). – Том 1. – К. : Логос, 2013. – С. 49–51.